

malo je pravzaprav res v avtorjevi moči, bi se bolj veselili dela in se mu čudili, kot slavili avtorja.

Petra Zemljič

Večer, 19. september 2017

Nataša Konc Lorenzuti: »HRANI-MO DILERJE, OPERATERJE MOBILNE TELEFONIJE«

(Foto Andrej Petelinšek)

Ste se prav posebej odločili, da boste napisali »roman za fante«, ali je nastal spontano?

Nastal je dokaj spontano, ker sem imela izrazito obdobje fantovske tematike, torej kratke proze z motivi zmernega upornišva, ki sem jih sproti objavljala. Zgodbe so naenkrat prerasle revijo *Ciciban*, ki je najstniki ne berejo več, uredništvo jih je prav za to začelo zavračati. Hkrati se mi je napletla zamisel o sodobni varianti ljudske pravljice o poljski in mestni miški, torej o poljskem in mestnem fantu, ki se ne bo končala tako, da bi fant s podeželja na robu živčnega zloma zbežal iz ponorelega

mesta in obratno. Stereotip sem nekoliko predelala.

So tudi po vaših izkušnjah fantje res tako hudi nebralci? (In če so, zakaj je tako?)

Tudi ta stereotip bo najbrž treba malo predelati, čeprav bi zelo težko trdila, da je iz trte izvit. Oba moja sinova sta bila strastna bralca do pubertete. Bojim se, da se je to končalo s pridobitvijo telefonov, ki so z vsako naslednjo izdajo bolj pametni in zmogljivi, vendar na ta račun pamet in zmogljivost najstnikov vidno upadeta. In seveda ne samo pri fantih, čeprav se ti hitreje zasvojijo z igrami, medtem ko dekleta bolj omreži spletna komunikacija. Letos poleti sem srečala starše, ki so mi povedali, da je hčerka, ki je toliko brala, da mladinska dela zanjo niso dovolj hitro izhajala, dobila svoj prvi pametni telefon in da ne bere več, pač pa s telefonsko aplikacijo šteje svoje korake in podobne neumnosti. Moj odnos do pametne telefonije je, kakor vidite, izredno zaostren. Nikoli nismo bili tolerantni do kemičnih drog. V moji mladosti smo z grozo brali *Otroci s postaje ZOO*, zdaj pa se nam ta groza v obliki nekemičnih drog odvija pred očmi, naši otroci se preobražajo v invalide, mi pa sploh ne znamo reagirati. Nasprotno: zadevanje celo spodbujamo, hranimo legalne dilerje, operaterje mobilne telefonije, ki najstnikom podarjajo neskončne gigabajte, mi pa si lažemo, da to delajo iz poznavanja najstnikovih potreb. Seveda imajo te potrebe do potankosti naštudirane, a jih odkrito zlorablajo. Najstnike opijanjajo pred našimi očmi. Če jim podarijo petnajst gigabajtov za tri mesece, jih ne bomo več na lep način in s prijazno besedo spravili z interneta. In čez tri mesece bomo teh petnajst gigabajtov začeli prismuknjeno plačevati, če bomo hoteli imeti mir. Če pa bomo te gigabajte hoteli zamenjati za odličen mladinski roman, se nam bodo

otroci smejali in nam rekli, da smo paranoični, kar pa je že tipična odvisniška izjava.

Fanta v romanu nimata svojega računalnika in vsaj eden ima omejen dostop do interneta. Je to v praksi (pri tako velikih fantih) izvedljivo? In ali pomaga?

Seveda je izvedljivo, ampak ne zlepa, pač pa z veliko mero odločnosti, ki pri najstniku ne bo sprožila sposobnosti razumnega in umirjenega dogovarjanja. Konflikta se tukaj ne da izogniti. Šele potem, po konfliktu, je mogoč razumen pogovor. Ampak, za božjo voljo, kdo bo otroke zaščitil, če ne mi? Kadar ti malček rine na prometno cesto ali na rob prepada, ga moraš zgrabit in potegniti nazaj, četudi ga bo prijem zabol. V taki situaciji zagotovo ne moreš umirjeno in s prijazno besedo preprečiti katastrofe. Šele potem, ko je nevarnost mimo, se lahko o njej pogovarjaš.

Protagonist Tine, ki je morda bodoči pisatelj, si v nekem trenutku reče, da se bo v njegovem romanu zgodba zapletla drugače, tako da bo več akcije in manj bolečine. Kako ste vi našli mero med obojima?

Tako v gledališču kot v literaturi se najbolj bojim patetičnosti, čustvene napihnjenosti. Zato boleče situacije skušam naslikati z več akcije, po možnosti, če mi um dobro deluje, z nekoliko humorja. Patetičnosti me je bilo pri tem romanu še posebno strah. Ampak otroci na težke situacije v resnici reagirajo aktivno. Presenetijo. Padanje v otožnost je spet samo stereotip. Z otožnostjo se prej obdajo tisti, k se jim nič hudega ni zgodilo, kot tisti, ki se morajo v resnici soočiti z neko resno zadevo. Seveda se otroci bolj aktivno odzivajo, če se odrasli ob njih obnašajo odraslo. Patetika je namreč nalezljiva.

In kako ste pravzaprav lovili mero bolečine, ki se zdi za mladinski roman sprejemljiva? Meni se zdi odlično odmerjena, ne znam si pa recimo predstavljati, kaj bi bilo, če Tinetov oče ne bi bil ozdravel. Potem bi dobili drug žanr, a ne?

To bi bil seveda povsem mogoč potek zgodbe. Za rakom se namreč lahko tudi umre in Uroš, Tinetov prijatelj, to dobro ve. V igri je bila tudi ta možnost, vendar sem se zelo hitro, zaradi verjetnosti in zgradbe, odločila, da jo ovržem in da bo Tinetov oče preživel. Enega očeta sem pokopala že v prejšnjem mladinskem romanu *Lica kot češnje*. Ne morem vendar postati pisateljica romanov, v katerih vsi očetje pomrejo. Lahko bi kdo mislil, da se jih hočem znebiti. Vsekakor pa moji junaki v nobenem primeru ne padajo v trajno svetobolje, ker bi to res ne bilo ničemur podobno.

V odlični pisateljski formi ste, vsako leto prepričate z vsaj enim svežim delom. Toda – tako kot drugi nominiranci, vsi ste že veterani tako rekoč – ne živite in ne bi mogli živeti samo od pisateljstva. Očitno lahko tudi dobra literatura nastane kot »popoldanska obrt«, vendar, a si želite, da bi lahko bilo drugače?

Seveda me pogosto prevzame želja, da bi lahko bila doma in pisala. Ampak se kmalu zavem, da se moja kondicija ohranja prav s pestrostjo in da bi mi zmanjkalo zamisli, če bi se osamila. Delo na gimnaziji, kjer poučujem gledališke predmete, me bogati prav z raznolikostjo, kajti nikoli se nič ne ponavlja. Vsako leto pridejo novi otroci, ko se od ene generacije poslovim, vsako leto imam z dijaki dve premieri, zmeraj si izmislim kaj novega, to me samo poživlja. Ni pa pisanje moja popoldanska obrt, ampak bolj jutranja. Pišem pred službo in v prostih urah med poukom. Moja 'popoldanska obrt' so družinske obveznosti. Z najstniki ni prav nič manj dela kot z

majhnimi otroki, samo narava tega dela je drugačna. Trudim se biti prisotna in vzdrževati red.

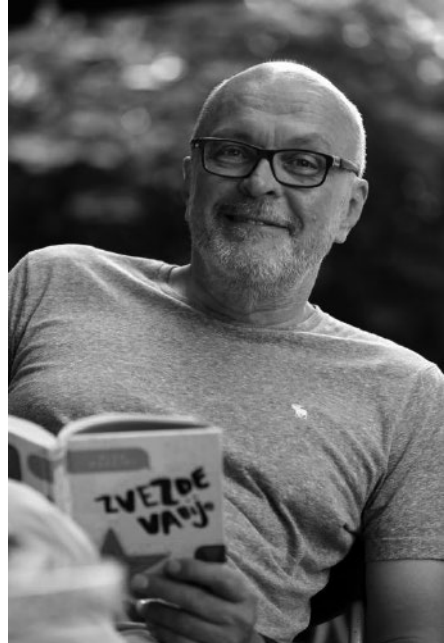
Urednike vseh nominiran del smo prosili za besedo o delih. Kakšne so pa vaše izkušnje z uredniki?

Brez dobrih urednikov zagotovo ne bi zdaj že tretjič odgovarjala na vprašanja ob nominaciji za večernico. Pisatelj brez urednika je kakor igralec brez režiserja. Morda bi se še dalo nekaj ustvariti, ampak slej ko prej bi se tak pisatelj ali igralec izrabil, začel bi se vrteti v krogu svojega pogleda, ki ga ni mogoče usmeriti nase od zunaj. Mojo večino so na začetku brusile urednice *Cicibana*. Takrat so bile to Slavica Remškar, Irena Matko Lukan in Alenka Veler. Vse tri so še zmeraj 'moje' urednice. Slavica pri *Cicibanu*, Irena in Alenka pri knjižnem programu Mladinske knjige. Vse tri znajo videti prav tisto, kar sama pri sebi spregledam ali nevede ponavljam. Pri Miš založbi je takšno izurjeno oko Gaja Kos, ki je tudi urednica nominirane romana. Vsem, ki sem jih naštela, neizmerno zaupam, in če katera izmed njih reče, da se mi nekaj ni posrečilo, bom morda za mnenje vprašala še drugo, zagotovo pa eno izmed njih, ne bom šla iskat manj strogega urednika k drugi založbi, raje bom dala vse od sebe, da bom tisto, kar se njim ne zdi dobro, izboljšala, popravila ali napisala na novo. Uredniki, ki jih moram pridružiti prej naštetim, so še Andrej Ilc in Nela Malečkar pri Mladinski knjigi ter v zadnjem letu Mateja Komel Snoj in Jerica Jerman z Založbe Družina, ki sta uredili moj roman *Bližina daljave*.

Petra Vidali

Večer, 19. september 2017

Miha Mazzini: »GREH JE BITI ODRASEL«

(Foto Robert Balen)

Ste knjigo Zvezde vabijo res pisali za sproščanje med zahtevnejšim snovanjem odraslega romana Otroštvo, za katerega ste lani prejeli kresnika za najboljši slovenski roman?

Intenzivno sem pisal roman *Otroštvo* dve leti in da sem ga lahko prebavil, sem ga moral razkosati na zgodbe. Vmes sem res pisal nekaj za sprostitev, eno od teh besedil je bilo *Zvezde vabijo*. Hotel sem doseči občutek poletne optimistične knjige, vsaj zame. Druga taka knjiga pa so bili *Zemljevidi tujih življenj*, ki je malo kriminalka. Ni sicer tako vesela knjiga, je pa še zmeraj nekje vmes, bliže žanru. Žanr pa seveda ni drugega kot struktura.

O mladinski književnosti kroži cela vrsta obupnih klišejev – o ohranjanju ali malikovanju otroka v sebi, o tem, ali se je lotiti na začetku kariere ali na